

Орлянський Володимир Семенович

Правові аспекти функціонування місцевого самоврядування в умовах воєнного стану

УДК 323.2:352(477)

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2026-2.16>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Орлянський Володимир Семенович
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри «Політологія
та загальноправові дисципліни»
Національного університету
«Запорізька політехніка»
вул. Університетська, 64, Запоріжжя,
Україна
ORCID: 0000-0001-6356-2252

Стаття присвячена комплексному аналізу правових аспектів реалізації суб'єктами влади на місцях своїх повноважень під час воєнного стану. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вироблення усталеного розуміння ефективного функціонування системи публічного управління в умовах збройної агресії, а також трансформації механізмів взаємодії суб'єктів владних повноважень. В умовах воєнних дій суттєво змінюються підходи до реалізації владних повноважень, що потребує ґрунтовного наукового осмислення.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей реалізації суб'єктами муніципального самоврядування своїх компетенцій в умовах війни, аналізі нормативно-правового регулювання їх діяльності, а також визначенні специфіки взаємодії з компетентними органами у сфері забезпечення ефективного функціонування територіальних громад.

Методологія дослідження ґрунтується на використанні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема діалектичного, порівняльно-правового, історико-правового, формально-юридичного, методу системного аналізу, а також структурно-функціонального методу, що забезпечило всебічне дослідження правових засад діяльності муніципального самостійного управління.

У статті досліджено організаційно-правову основу місцевого самоврядування, його матеріальну і фінансову базу, а також гарантії його здійснення. Проаналізовано положення профільного законодавства стосовно воєнного стану та його вплив на діяльність системи влади на місцях.

Була зроблена спроба простежити процес трансформації місцевого самоврядування, а також той досвід, що був напрацьований у період 2022–2025 рр.

Реальністю стали нові процеси, які передбачалися умовами реформи. Введення воєнного стану 24 лютого 2022 року кардинально змінило саму парадигму публічного управління та розширило функціональне навантаження на органи влади на місцях. Не закріпивши практичною діяльністю, нові форми управління увійшли до процесу трансформації, створюючи в авральному порядку багато в чому нову модель управління, яка несла у собі парадигму самоврядування та елементи централізації державної влади.

Дослідження показало, що у воєнних умовах органи самоврядування мають першочергове значення у питанні забезпечення життєдіяльності місцевих громад, координації заходів цивільного захисту, надання соціальної та гуманітарної допомоги, а також взаємодії з військовим командуванням. Наукова новизна дослідження полягає у систематизації компетенцій органів влади на місцях в умовах війни, а також у визначенні особливостей і напрямів удосконалення нормативно-правового регулювання їх діяльності.

Ключові слова: взаємодія органів влади, воєнний стан, місцеве самоврядування, органи влади на місцях, правовий режим, публічне управління, реалізація повноважень.

Вступ. Функціонування державного механізму в умовах збройної агресії супроводжується необхідністю оперативного реагування на численні безпекові виклики сьогодення. За таких обставин особливого значення набуває здатність владної системи забезпечувати безперервність виконання владних повноважень, а також ефективну координацію суб'єктів владних повноважень. У мирний період відповідна система функціонує на основі стабільних управлінських процедур і усталених правових механізмів, однак у кризових ситуаціях вони потребують певної трансформації та адаптації до нових умов.

Будь-яка війна тягне за собою зміни у всіх сферах життя суспільства, найбільш істотно вона впливає на управлінські структури. Нові умови звичайно вимагали реальних трансформацій суспільного управління, щоб мати можливість реалізувати свої владні повноваження.

Однією з причин, чому Україна встояла як держава, став факт неймовірної живучості територіальних громад. В той же час виникла об'єктивна необхідність переосмислення нових умов балансування принципів централізації та місцевим самоврядуванням.

Переведення органів влади на воєнний спосіб управління обумовлюється необхідністю забезпечення оборони та громадської безпеки, посиленням усталеного функціонування інституцій публічної влади. Такий спеціальний правовий режим передбачає можливість застосування додаткових управлінських механізмів, розширення компетенцій окремих органів влади, а також тимчасове коригування порядку реалізації їхніх повноважень. Водночас, застосування зазначених заходів потребує дотримання принципів законності, пропорційності та балансу між інтересами державної безпеки і гарантіями прав та свобод людини.

У сучасних дослідженнях, у тому числі іноземних, підкреслюється, що місцеві органи влади володіють необхідними правовими інструментами для забезпечення внеску у систему державної оборони [20, с. 5].

Зокрема, вони забезпечують реалізацію значної частини управлінських функцій безпосередньо на рівні територіальних громад. Саме структура врядування на місцях найбільш тісно взаємодіє із населенням та виконує важливі завдання, пов'язані з організацією життєдіяльності громад, підтриманням роботи об'єктів критичної інфраструктури, координацією гуманітарної допомоги, а також забезпеченням належного функціонування соціальної сфери.

Крім того, суб'єкти муніципального управління в умовах війни по новому адаптують свою діяльність, а також управління обмеженими ресурсами та активної взаємодії з населенням, забезпечуючи функціонування механізмів кризового управління навіть за умов дії воєнного стану [19, с. 21].

Зарубіжний досвід у сфері муніципального регулювання свідчить, що місцеве самоврядування забезпечує стійкість публічного управління в умовах війни та у післявоєнному відновленні [18, с. 14].

Після початку повномасштабної війни у лютому 2022 року система публічного управління зазнала істотних змін. Введення воєнного стану на всій території держави спричинило трансформацію майже всіх управлінських механізмів. За таких умов діяльність органів влади на місцях відіграла надзвичайно важливу роль у збереженні державності та керованості управління.

Водночас чинне законодавство передбачає можливість утворення державних органів для забезпечення безпеки і оборони державного управління, які у разі необхідності можуть перебирати на себе частину функцій органів влади на місцях. Такий механізм спрямований на забезпечення ефективного управління в умовах підвищених безпекових ризиків та потребує чіткого нормативно-правового врегулювання. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження особливостей розмежування компетенцій між виконавчою владою, муніципальним самоврядуванням та військовими органами в умовах війни.

Водночас, як свідчать зарубіжні дослідження, конфлікти між центральною владою і муніципальними самоврядними органами переважно притаманні децентралізованим системам управління [16, с. 8]. Також в умовах кризових і нестабільних держав саме місцевий рівень управління забезпечує базову стійкість публічної влади та безперервність надання послуг населенню [22, с. 6].

З огляду на зазначене, науковий аналіз правових аспектів реалізації повноважень у воєнний період органами влади на місцях є важливим для розуміння трансформацій, що відбуваються у сис-

темі публічного управління, а також для подальшого вдосконалення нормативно-правового регулювання цієї сфери.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей реалізації органами влади на місцях під час війни, аналізі нормативно-правового регулювання їх діяльності, а також визначенні специфіки взаємодії з державними структурами та військовими адміністраціями для забезпечення ефективного функціонування територіальних громад.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення наступних дослідницьких **завдань**: проаналізувати законодавство для структури місцевого самоуправління в умовах воєнного стану; охарактеризувати суть їх повноважень у зазначений період; дослідити специфіку взаємодії суб'єктів владних повноважень у безпековій сфері.

Методологія дослідження. У статті використані такі основні методи дослідження: діалектичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-юридичний методи дослідження, метод системного аналізу, а також структурно-функціональний метод.

Результати. Проведене дослідження наукових публікацій [1-3, 6, 7, 9], чинного законодавства у сфері муніципального врядування [4; 6; 10–15] а також сучасної практики публічного управління дає можливість стверджувати, що муніципальні органи можуть відігравати системо-утворюючу роль у життєдіяльності країни.

У міжнародній практиці державотворення суб'єкти муніципального самоуправління розглядаються також як важливі актори запобігання конфліктів та майбутнього відновлення територій [17, с. 12].

За загальною теорією конституційного і муніципального права діяльність органів влади на місцях спрямовується на самостійне вирішення проблем на місцях, а також на формування умов для соціально-економічного розвитку відповідних територій. Конституційно-правові положення визначають муніципальне самостійне врядування як одну з основ демократичної організації влади, що гарантує участь населення у процесах управління на місцевому рівні [8].

Правові засади функціонування місцевих самоврядних інституцій в Україні визначаються, насамперед, спеціальним законодавством. Центральне місце серед нормативно-правових актів у цій сфері займає профільний закон щодо місцевого самоврядування, який закріплює організаційні та правові основи діяльності відповідних органів, визначає їх структуру, компетенцію та принципи взаємодії з іншими учасниками публічних правовідносин [13]. Згідно із зазначеним законом територіальні громади можуть реалізовувати свої права як безпосередньо, так і через обрані органи та посадових осіб, що забезпечує поєд-

нання представницьких та безпосередніх форм місцевої демократії.

Важливу роль у формуванні сучасної моделі муніципального управління відіграє міжнародно-правове регулювання. Одним із базових документів у цій сфері є Європейська хартія місцевого самоврядування, яка визначає фундаментальні стандарти організації місцевої влади, включаючи принципи автономності органів самоврядування та їх фінансової самостійності [5]. Імплементация положень цього міжнародного документа у національне законодавство суттєво вплинула на трансформацію муніципального устрою та визначила стратегічні напрями його модернізації.

Значним етапом розвитку системи самостійного управління на місцях стала реалізація реформи децентралізації влади, яка передбачала передачу значної частини управлінських повноважень від центральних владних структур до учасників влади на місцях. Основні положення цієї реформи були визначені у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, схваленій Кабінетом Міністрів України [15]. Метою відповідних перетворень було формування фінансово та адміністративно спроможних територіальних громад, здатних самостійно забезпечувати розвиток місцевої інфраструктури, соціальних послуг та економічного потенціалу регіонів.

Разом із тим, повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України суттєво вплинула на функціонування всієї системи публічного управління. У зв'язку з виникненням загроз національній безпеці було введено воєнний стан відповідно до Указу Президента України [10], який був затверджений Верховною Радою України [11]. Запровадження цього режиму передбачає застосування спеціальних правових механізмів державного управління, спрямованих на забезпечення оборони держави, громадської безпеки та стабільності функціонування органів влади.

Особливості правового регулювання суспільних відносин в Україні у зазначений період визначаються профільним Законом щодо правового режиму воєнного стану [14]. У межах цього законодавства держава отримує додаткові інструменти координації діяльності державних структур, військового керівництва та органів влади на місцях з метою ефективного реагування на безпекові виклики.

У наукових дослідженнях наголошується, що введення воєнного стану зумовило істотні зміни у функціонуванні структури влади на місцях. Зокрема, відзначається трансформація окремих управлінських повноважень органів місцевої влади, що пов'язано з необхідністю забезпечення обороноздатності держави, стабільного функціонування територіальних громад [1; 2].

Одним із ключових елементів управлінської системи у період воєнного стану стало створення військових адміністрацій. У випадках, коли структури місцевого самостійного управління не можуть повною мірою виконувати свої функції, відповідні адміністрації отримують право здійснювати окремі управлінські повноваження на місцях. Такий механізм спрямований на забезпечення безперервності управління та оперативної координації діяльності органів влади у складних безпекових умовах [6].

Водночас, підтримувалась увага на необхідності збереження балансу між діяльністю військових та муніципальних органів. Ефективність функціонування системи державного управління потребує чіткого розмежування компетенцій між цими суб'єктами, а також збереження базових принципів місцевої демократії в умовах війни [7].

Аналіз практики функціонування системи муніципального врядування у період воєнного стану свідчить про істотне розширення спектра її діяльності. Окрім виконання традиційних адміністративних функцій, вона активно залучається до вирішення широкого кола завдань, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності населення. Йдеться, зокрема, про організацію гуманітарної допомоги, підтримку внутрішньо переміщених осіб, відновлення пошкодженої інфраструктури, забезпечення функціонування комунальних служб та участь у реалізації заходів територіальної оборони [9].

Крім того, важливим напрямом державної політики залишається подальше вдосконалення системи територіальної організації влади з урахуванням сучасних безпекових та інтеграційних викликів. З цією метою вищим органом виконавчої влади приймаються відповідні рішення, спрямовані на модернізацію механізмів публічного управління та підготовку України до інтеграції у правовий та інституційний простір Європейського Союзу [4]. Значну роль у цьому процесі відіграє також підтримка європейських інституцій, що підтверджується відповідними рішеннями найвищого законодавчого органу держави щодо євроінтеграційного курсу держави [12].

Результати проведеного аналізу дають підстави стверджувати, що в умовах воєнного стану інститут місцевого самоврядування в Україні перебуває у процесі глибокої функціональної трансформації. Йдеться не лише про зміну окремих процедур управління або розширення практичних завдань органів місцевої влади, але й про поступове формування нової моделі взаємодії публічної влади.

Особливістю цієї трансформації є поєднання двох взаємопов'язаних тенденцій розвитку системи управління. З одного боку, у період воєнного стану посилюється роль державної владної вертикалі та військового командування, що зумовлено необхідністю оперативного прийняття рішень у без-

пековій державницькій сфері. Така тенденція до централізації управління є об'єктивною реакцією держави на загрози, які виникають у період збройного конфлікту.

Поряд із цим, органи влади на місцях продовжують виконувати значний обсяг функцій, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності територіальних громад. Саме на місцевому рівні відбувається вирішення більшості практичних питань, що стосуються організації соціальної допомоги, функціонування комунальної інфраструктури та підтримки населення у кризових умовах.

Практика функціонування територіальних громад у період воєнного стану демонструє високий рівень адаптивності органів муніципального самоуправління до нових управлінських умов. Фактично вони виступають координаторами значної частини соціально-економічних процесів на місцевому рівні, забезпечуючи взаємодію між державними структурами, громадськими організаціями та міжнародними гуманітарними інституціями.

Нові умови визначили перерозподіл повноважень на користь цивільно-військової адміністрації. Насамперед, це стосувалося територій, наближених безпосередньо до театру воєнних дій, а також повноважень, безпосередньо пов'язаних з воєнною ситуацією. Серед таких повноважень були управління бюджетними ресурсами, заходи щодо оборони, забезпечення безпеки та координація гуманітарної допомоги.

Водночас, органи місцевого самоврядування зберегли функції забезпечення життєдіяльності населення, включаючи роботу комунальної інфраструктури, соціального захисту та підтримки осіб, які вимушено змінили своє місце проживання. Така практика свідчить про формування змішаної моделі публічного управління, яка поєднує елементи централізації та збереження місцевої автономії.

Так, у місті Харків після початку повномасштабної агресії значна частина повноважень щодо забезпечення безпеки, координації евакуаційних заходів та організації гуманітарної допомоги була реалізована у тісній взаємодії муніципальних органів з військовою адміністрацією. При цьому міська рада продовжила виконання функцій із забезпечення життєдіяльності міста, зокрема у сфері комунальних послуг та соціального захисту населення.

Іншим прикладом є діяльність муніципальних самоврядних органів міста Миколаїв, де в умовах постійних обстрілів було забезпечено безперервне функціонування систем водопостачання, організацію гуманітарної допомоги. У зазначеному випадку спостерігається ефективна модель взаємодії між органами влади на місцях та військовим командуванням, що дозволило забезпечити стабільність роботи міської інфраструктури навіть у критичних умовах.

Додатковим прикладом є організація роботи місцевих самоврядних органів у місті Запоріжжя та громадах Запорізької області, які перебувають у безпосередній близькості до зони бойових дій. У зазначеному регіоні сформовано специфічну модель взаємодії між органами влади на місцях та військовими адміністраціями, що передбачає активну участь останніх у бюджетному процесі, реалізації соціальних програм та відновленні пошкодженої інфраструктури. Водночас органи місцевого самоврядування продовжують виконувати функції управління комунальними підприємствами, організації соціального захисту населення та забезпечення базових публічних послуг. Така модель свідчить про поєднання централізованого управління в безпековій сфері з децентралізованими механізмами розв'язання муніципальних проблем.

Поряд із цим, доцільним видається подальше вдосконалення нормативно-правового регулювання у сфері взаємодії суб'єктів влади на місцях з державними та військовими органами. Зокрема, потребує більш чіткого законодавчого визначення механізм розмежування компетенцій між цими суб'єктами публічного управління, а також порядок координації їх діяльності в умовах воєнного стану.

Важливим напрямом подальшого розвитку структури влади на місцях має стати збереження та поглиблення результатів реформи децентралізації. Досвід функціонування територіальних громад у період воєнного стану підтвердив, що наявність спроможних місцевих інституцій значною мірою підвищує стійкість держави до кризових викликів. Саме тому подальша модернізація системи публічного управління повинна поєднувати зміцнення державних інституцій із розвитком місцевої демократії та розширенням можливостей територіальних громад брати участь у прийнятті управлінських рішень.

Отже, результати дослідження свідчать, що в умовах війни муніципальні самостійні управлінські органи залишаються важливим елементом системи публічної влади України. Незважаючи на складні безпекові умови, вони забезпечують стабільність функціонування територіальних громад, сприяють реалізації державної політики на місцевому рівні та відіграють важливу роль у підтримці обороноздатності держави. Одночасно подальший розвиток цієї сфери потребує удосконалення державних владних інституцій та формування збалансованої моделі публічного управління, здатної ефективно функціонувати як у кризових, так і у мирних умовах.

Висновки. Проведений аналіз засвідчив, що в умовах правового режиму воєнного стану відбувається трансформація механізмів реалізації владних повноважень на місцевому рівні, яка проявляється у частковому перерозподілі компетенцій на користь військових адміністрацій, зокрема у сферах забезпечення публічної безпеки, бюджетного управління та координації гуманітарних процесів.

Можна стверджувати, що структура, яка скла-лася на цей час, навіть маючи низку недоліків, змо-гла достатньо повно реалізувати функцію забез-печення життєдіяльності населення, включаючи підтримання функціонування об'єктів критичної та комунальної інфраструктури, надання соціаль-них послуг і реагування на виклики, пов'язані з вну-трішнім переміщенням осіб.

Можна стверджувати про завершення процесу формування специфічної моделі публічного управ-ління, яке характеризується поєднанням елемен-тів централізованого управління, головним чином у сфері безпеки з децентралізованими підходами до вирішення питань місцевого значення.

Виявлено, що практична реалізація повнова-жень супроводжується наявністю труднощів у роз-межуванні компетенцій та забезпеченні ефектив-ної координації між різними суб'єктами публічної влади, що обумовлено особливостями функціо-нування системи управління в умовах воєнного стану.

Перспективним напрямом подальшого розвитку правового регулювання у цій сфері, на наш погляд, видається реформування інструментарію диферен-ціації повноважень між всіма владними органами і військовим командуванням. Нагальною залиша-ється також необхідність продовження процесу гар-монізації національного законодавства із європей-ськими стандартами муніципального врядування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богів Я. С. Правова регламентація здійснення повноважень місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. *Академічні візії*. 2023. Вип. 15. С. 1–8. URL: <https://academy-vision.org>.
2. Голик Ю. Повноваження органів місцевого само-врядування в умовах воєнного стану: ключові виклики, обмеження та напрями подальшого розвитку. *Науко-вий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2025. № 2. С. 88–93. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua>.
3. Гуменюк Т. І. Правові аспекти функціонування органів державної влади під час воєнного стану. *Art of Justice*. 2025. Вип. 1 (32). С. 20–27. URL: <https://artofjusticejournal.com>.
4. Деякі питання реформування місцевого само-врядування та територіальної організації влади в умо-вах воєнного стану і підготовки до набуття членства України в Європейському Союзі: постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2025 № 1748. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1748-2025-p>.
5. Європейська хартія місцевого самоврядування: міжнародний документ від 15.10.1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
6. Ковальчук В. Б. Особливості правового регулю-вання функціонування органів місцевого самовряду-вання в період воєнного стану в Україні. *Український часопис конституційного права*. 2023. № 4. С. 37–46. URL: <https://ukrconstjournal.org>.

7. Ключковський Ю. Правове регулювання місце-вого самоврядування в умовах воєнного стану. *Право України*. 2024. № 6. С. 61–76. URL: <https://pravoua.com.ua>.

8. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

9. Серьогіна С. Г. Особливості організації та здій-снення місцевого самоврядування в Україні в умо-вах воєнного стану. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2023. Вип. 46. С. 196–207. URL: <http://dbms.in.ua>.

10. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022>.

11. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон Укра-їни від 24.02.2022 № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20>.

12. Про звернення Верховної Ради Укра-їни до держав-членів Європейського Союзу та інституцій Європейського Союзу щодо підтримки надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС: Постанова Верховної Ради України від 19.06.2022 № 2298-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2298-20>.

13. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

14. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.

15. Про схвалення Концепції реформування міс-цевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>.

16. Capuno J. Tug of war: Local government and national government relations. Discussion Paper. University of the Philippines School of Economics, 2005. URL: <https://www.econstor.eu/handle/10419/46655>.

17. City diplomacy: The role of local governments in conflict prevention, peacebuilding and post-conflict reconstruction. Barcelona: UCLG, 2009. URL: https://www.uclg.org/sites/default/files/city_diplomacy_en.pdf.

18. Governance interventions in post-war situations. New York : United Nations, 1955. URL: <https://digitallibrary.un.org>.

19. Local governance in Ukraine during wartime. ICLD Research Report No. 33. Visby: ICLD, 2024. URL: <https://icld.se>.

20. The role of local government in managing contributions to state defence capabilities. Canberra: Department of Defence (Australia), 2024. URL: <https://www.defence.gov.au>.

21. Wartime governance and state-building trajectories in post-conflict societies. Bonn : IDOS, 2022. URL: <https://www.idos-research.de>.

22. What role can local governments play in fragile or crisis-stricken states. Barcelona : EuroMeSCo, 2021. URL: <https://www.euromesco.net>.

REFERENCES:

1. Bohiv, Ya. S. (2023). Legal regulation of the exercise of local self-government powers under martial law. *Akademichni vizii*, Issue 15, pp. 1–8. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view>.
2. Holyk, Yu. (2025). Powers of local self-government bodies under martial law: key challenges, limitations and directions for further development. *Scientific Bulletin of Dnipro State University of Internal Affairs*, No. 2, pp. 88–93. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/index.php/visnik>.
3. Humeniuk, T. I. (2025). Legal aspects of the functioning of state authorities during martial law. *Art of Justice*, Issue 1 (32), pp. 20–27. URL: <https://artofjusticejournal.com/index.php/aoj>.
4. Certain issues of reforming local self-government and territorial organization of power under martial law and preparation for Ukraine's accession to the European Union: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1748, December 12, 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1748-2025-п>.
5. European Charter of Local Self-Government. (1985). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
6. Kovalchuk, V. B. (2023). Features of legal regulation of local self-government bodies functioning under martial law in Ukraine. *Ukrainian Journal of Constitutional Law*, No. 4, pp. 37–46. URL: <https://ukrconstjournal.org>.
7. Kliuchkovskiy, Yu. (2024). Legal regulation of local self-government under martial law. *Pravo Ukrainy*, No. 6, pp. 61–76. URL: <https://pravoua.com.ua>.
8. Constitution of Ukraine. (1996). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
9. Serohina, S. H. (2023). Features of organization and implementation of local self-government under martial law in Ukraine. *State Building and Local Self-Government*, Issue 46, pp. 196–207. URL: <http://dbms.in.ua>
10. On the introduction of martial law in Ukraine: Decree of the President of Ukraine No. 64/2022 (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022>.
11. On approval of the Decree of the President of Ukraine «On the introduction of martial law in Ukraine»: Law of Ukraine No. 2102-IX (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20>.
12. On the appeal of the Verkhovna Rada of Ukraine to EU institutions: Resolution No. 2298-IX (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2298-20>.
13. On Local Self-Government in Ukraine: Law of Ukraine No. 280/97-VR (1997). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
14. On the Legal Regime of Martial Law: Law of Ukraine No. 389-VIII (2015). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
15. On approval of the Concept of reforming local self-government: Resolution No. 333-r (2014). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014_п.
16. Capuno, J. (2005). Tug of war: Local government and national government relations. Discussion Paper. University of the Philippines School of Economics. URL: <https://www.econstor.eu/handle/10419/46655>.
17. City diplomacy: The role of local governments in conflict prevention, peacebuilding and post-conflict reconstruction. (2009). UCLG. URL: https://www.uclg.org/sites/default/files/city_diplomacy_en.pdf.
18. Governance interventions in post-war situations. (1955). United Nations. URL: <https://digitallibrary.un.org/record>.
19. Local governance in Ukraine during wartime. (2024). ICLD Research Report No. 33. URL: <https://icld.se/en/publications>.
20. The role of local government in managing contributions to state defence capabilities. (2024). Department of Defence (Australia). URL: <https://www.defence.gov.au>.
21. Wartime governance and state-building trajectories in post-conflict societies. (2022). IDOS. URL: <https://www.idos-research.de>.
22. What role can local governments play in fragile or crisis-stricken states. (2021). EuroMeSCo. URL: <https://www.euromesco.net/publication>.

Legal aspects of the functioning of local self-government in conditions of martial state

Orlyanskyi Volodymyr Semenovych

Doctor of Historical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Political
Science and General Legal
National University "Zaporizhzhia
Polytechnic"
Universytetska str., 64, Zaporizhia,
Ukraine
ORCID: 0000-0001-6356-2252

The article is devoted to a comprehensive analysis of the legal aspects of the exercise of powers by local public authorities under martial law. The relevance of the study is обусловлена the necessity of developing a consistent understanding of the effective functioning of the public administration system in conditions of armed aggression, as well as the transformation of mechanisms of interaction among public authorities. In the context of hostilities, the approaches to the exercise of public powers undergo significant changes, which necessitates thorough scholarly reflection.

The purpose of the study is to identify the specific features of the exercise of competences by municipal self-government entities during wartime, to analyze the regulatory and legal framework governing their activities, and to determine the particularities of their interaction with competent authorities in ensuring the effective functioning of territorial communities.

The methodology of the research is based on the use of a combination of general scientific and special methods, including the dialectical method, comparative legal method, historical-legal method, formal legal method, the method of systemic analysis, as well as the structural-functional method, which enabled a comprehensive examination of the legal foundations of municipal self-governance.

The article examines the organizational and legal framework of local self-government, its material and financial basis, as well as guarantees of its exercise. It analyzes the provisions of relevant legislation concerning martial law and its impact on the functioning of the system of public authority at the local level.

An attempt is made to reveal the specific features of the transformation of the public administration system, as well as to analyze the practical experience of local authorities during the period from 2022 to 2025.

It has been established that the introduction of martial law on February 24, 2022, fundamentally altered the paradigm of public administration and significantly expanded the functional burden on local authorities. At present, a hybrid model of governance is being formed, combining centralization tendencies with the preservation of local autonomy.

The results of the study demonstrate that under wartime conditions, municipal governing bodies play a primary role in ensuring the vital functioning of local communities, coordinating civil protection measures, providing social and humanitarian assistance, and interacting with military command. The scientific novelty of the research lies in the systematization of the competences of local authorities under wartime conditions, as well as in identifying the specific features and directions for improving the regulatory and legal framework governing their activities.

Key words: *interaction of public authorities, martial law, local self-government bodies, legal regime, public administration, exercise of powers.*

Дата першого надходження статті до видання: 18.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 21.05.2026